

Oslo tingrett - TOSLO-2011-175124-2

Instans	Oslo tingrett - Kjennelse.
Dato	2011-11-08
Publisert	TOSLO-2011-175124-2
Stikkord	22. juli-saken. Domstoloven § 125 første ledd bokstav c, domstoloven § 124.
Sammendrag	Tingretten besluttet at rettsmøtet berammet til 14. november 2011 for behandling av politiets begjæring om fortsatt fengsling av siktede i 22. julisaken skal holdes for åpne dører, jf. domstoloven § 124. Politiet hadde begjært delvis lukkede dører, men tingretten fant ikke dette nødvendig, da det fremstod kun som en teoretisk mulighet at siktede ville kunne kommunisere med mulige medvirkere på en måte som ville skade etterforskningen. Det var heller ikke nødvendig for påtalemyndigheten å gi opplysninger i fengslingsmøtet som ville kunne skade etterforskningen hvis disse ble kjent for eventuelle medhjelpere. (Sammendrag ved Lovdata.)
Saksgang	Oslo tingrett TOSLO-2011-175124-2 (11-175124ENE-OTIR/03). Anket til Borgarting lagmannsrett, se LB-2011-180900.
Parter	Oslo politidistrikt (politiadvokat Pål-Fredrik Hjort Kraby) mot A (advokat Geir Lippestad).
Forfatter	Tingrettsdommer Torkjel Nesheim.

Oslo politidistrikt har i begjæring 31.10.11 om fortsatt varetektfengsling av A begjært lukkede dører etter domstoloven § 125 første ledd c), men at pressen, fornærmede, etterlatte og bistandsadvokatene gis adgang til å være til stede i rettsmøtet, jf. domstoloven § 127.

Forsvarer og representanter for bistandsadvokatene har fått anledning til å uttale seg til begjæringen. Norsk Redaktørforening har også gitt uttalelse.

Siktetes forsvarere har anført at vilkårene for lukke dørene ikke er til stede. Det er vist til vilkåret i domstoloven § 125 første ledd c) om at det er skal være «påkrevd» å lukke dørene, er et strengt vilkår og krever at det foreligger konkrete og særlige forhold. Videre er det vist til politiet har etterforsket saken i mer enn 3 måneder og at det på pressekonferanse 13.10.11 ble opplyst at siktede når har «sittet 12 uker fullstendig isolert, og at vi har etterforsket med tyngde uten å finne noen medhjelpere». Siktetes forsvarere anfører at det må legges til grunn at spørsmålet om medhjelpere og eventuell bevisforspillingsfare er avklart dersom faren ikke konkretiseres nærmere.

Bistandsadvokat Elgesem har på vegne av AUF gitt uttrykk for at en støtter politiets begjæring. Etter AUFs oppfatning foreligger det særlige forhold som gir grunn til frykt for at offentlighet vil vanskeliggjøre sakens opplysning. Det er vist til at det fremdeles foreligger forhold ved siktetes forklaring som taler for at fengslingsmøtet holdes for lukkede dører. I den forbindelse er det vist til etterforskningen ennå ikke har avdekket om siktede hadde medhjelpere og/eller om det finnes andre terrorceller som siktede vil forsøke å gi beskjeder til.

De koordinerende bistandsadvokatene Hallgren og Larsen har ikke funnet grunn til å komme med særskilte merknader til politiets begjæring.

Advokat Jon Wessel-Aas har på vegne av Norsk Redaktørforening har uttalt at pressen er tilfreds med pressen får adgang til å være til stede under fengslingsmøtet.

Retten har bedet om at påtalemyndigheten utdypet sin begjæring om lukkede dører og bevisforspillelsesfare. Påtalemyndigheten har i epost 07.11.11 utdypet dette nærmere. Eposten er sendt forsvarerne og de koordinerende bistandsadvokatene til orientering og for eventuell uttalelse.

Retten merknader

Det følger av domstolloven § 124 at rettsmøter i utgangspunktet er offentlige. Bestemmelsen er utslag av et grunnleggende rettsstatsprinsipp om at rettsforhandlingene, dersom det ikke er tungtveiende grunner for unntak, skal være offentlige. Utgangspunktet om at rettsmøtene skal være offentlige gjelder også rettsmøter under etterforskningen, herunder fengslingsmøter. I fengslingsmøter er det, hvis retten ikke beslutter noe annet, ikke adgang til å gjengi offentlig noe av forhandlingene i rettsmøte (såkalt referatforbud), jf domstolloven § 129.

Retten kan ved kjennelse blant annet beslutte at fengslingsmøtet kan gå for lukkede dører *«når særlige forhold gir grunn til frykt for at offentlighet vil vanskeliggjøre sakens opplysning og lukkede dører derfor er påkrevd.»*, jf domstolloven § 125 første ledd bokstav c.

Påtalemyndigheten har i begjæringen vist til at siktede med åpne dører får mulighet for kommunikasjon med mulige medvirkere. I epost 07.11.11 har påtalemyndigheten begrunnet dette nærmere. Det er vist til spørsmålet om bevisforspillelsesfare er grundig behandlet i Borgarting lagmannsrett, sist i kjennelsen av 31.10.11 (LB-2011-159099). Etter påtalemyndighetens syn har den begrunnelse som framgår av kjennelsen 31.10.11 om dokumentinnsyn i straffesaksdokumentene fortsatt relevans og vekt i forhold til siktedes mulighet til å gi meldinger og informasjon til mulige medhjelpere dersom rettsmøtet går for åpne dører. I lagmannsrettens kjennelse heter det:

«Ut fra hva som er opplyst fra påtalemyndigheten i forbindelse med ankesaken, legger lagmannsretten til grunn at etterforskningen rettet mot mulige medvirkere likevel ikke er avsluttet. Retten bemerker videre at selv om det skulle være slik at A har vært alene om den systematiske planleggingen og selve gjennomføringen av terrorangrepene, utelukker det ikke at han i deler av planleggingseller gjennomføringsfasen kan ha hatt bistand av én eller flere andre. Ut fra sakens helt ekstraordinære karakter og alvor, er det nødvendig at man under etterforskningen søker å bringe fullstendig klarhet i spørsmålet om det kan foreligge medvirkere og hva som eventuelt er deres rolle.»

Det er også vist til at politiet fortsatt er i en innsamlingsfase i etterforskningen, samtidig som det pågående analysearbeidet ikke forventes avsluttet før i februar 2012.

Siktedes forsvarere har til dette anført at politiet gjentatte ganger i media har uttalt at en ikke har noen indikasjoner på at det finnes medvirkere og at det er intet verken i det politiet har opplyst i begjæringen eller til media som gir grunn til å tro at det finnes medhjelpere eller andre celler. Det er videre vist til at det er gjennomført en omfattende etterforskning med alle tilgjengelige ressurser i 16 uker og at siktede har forklart seg gjennom mer enn 120 timers avhør og detaljer har forklart hvordan han har gått fram for å lage bomben m.v.

Det er også anført at dersom politiet er redd for at siktede vil kommunisere med mulige medhjelpere, så kan det like gjerne skje ved signaler gjennom media som direkte til eventuelle medhjelpere. Avslutningsvis er det også vist til det er lite trolig at hypoetiske medhjelpere vil møte i fengslingsmøte hvor politiet antakelig vil holde strengt oppsyn med de fremmøtte.

Bistandsadvokat Elgesem har på vegne av AUF støttet påtalemyndighetens begjæring og framholdt at så lenge en ikke kan være sikker på hvorvidt siktede kan gi beskjed til ukjente tredjemenn - sammenholdt med at saken er svært alvorlig og ta man er tidlig i etterforskningen - må det klart være grunnlag for å holde dørene lukket.

Etter domstolloven § 125 første ledd bokstav c kan det besluttes at et rettsmøte skal holdes for lukkede dører når særlige forhold gir grunn til frykt for at offentlighet vil vanskeliggjøre sakens opplysning, og lukkede dører derfor er påkrevd. Det forutsettes i forarbeidene til lovendringene i 1999 at vurderingen må gjøres konkret. Det understrekes imidlertid viktigheten av å fastholde utgangspunktet om en offentlig rettergang og bare beslutte

innskrenkninger i konkrete tilfeller der dette er nødvendig. Retten må i den konkrete vurderingen alltid ta i betraktning de prinsipielle hensyn som taler for offentlighet og som lovens hovedregel bygger på, jf. Ot.prp.nr.55 (1997-1998) punkt 4.1. I fengslingsmøter under etterforskningen vil hensynet til etterforskning og oppklaring av straffesaken ofte kunne tilsi at lukkede dører er påkrevd. Mer generelle henvisninger til mulige komplikasjoner for etterforskningen kan likevel ikke være tilstrekkelig, jf. lovens vilkår om «påkrevd». Det må stilles krav om det foreligger konkret fare for at åpne dører vil medføre at det blir vanskelig å få saken tilstrekkelig opplyst og oppklart. Lovens hovedregel er åpne dører og vilkåret om at lukkede dører er «påkrevd» er et forholdsvis strengt krav, jf. Bøhn, Domstoloven s. 375.

Retten kan vanskelig se at det er nødvendig under rettsmøtet å begrunne begjæringen om fortsatt fengsling på en slik måte at det vil fremkomme informasjon som vanskeliggjør sakens opplysning. Det må derfor være siktedes mulighet for i et åpent rettsmøte å gi en eller annen form for beskjed til «noen», som kan begrunne lukkede dører. Etter rettens syn er påtalemyndighetens begjæring om lukkede dører svært lite konkret både når det gjelder hva slags type informasjon man frykter siktede vil kunne gi, til hvem og hvilken rolle disse eventuelt skulle ha.

Slik saken er opplyst, legger retten til grunn at det fortsatt gjenstår etterforskning, herunder avhør av siktede. Dette er imidlertid ikke i seg selv tilstrekkelig til at dørene skal lukkes. Etter rettens syn framstår det som lite sannsynlig at siktede ved at rettsmøtet holdes for åpne dører får mulighet til å kommunisere med «noen» på en slik måte at det vil vanskeliggjøre sakens opplysning.

Saken har vært etterforsket med store ressurser i 16 uker. Det foreligger ingen konkret mistanke eller opplysninger som kan tyde på at siktede har hatt medhjelpere i forbindelse med de to terroranslagene. På pressekonferanse 13.10.11 opplyste påtalemyndigheten, etter at han siktede hadde sittet 12 uker isolert, at det ikke ville bli begjært fortsatt isolasjon av siktede og at politiet hadde «etterforsket med tyngde uten å finne noen medhjelpere». Politiet har etter dette etterforsket ytterligere uten at det foreligger noen konkrete holdepunkter for at siktede har hatt bistand fra en eller flere medhjelpere verken knyttet til den systematiske planleggingen og selve gjennomføringen av terrorangrepene eller knyttet opp mot bistand i deler av planleggingseller gjennomføringsfasen. Selv om saken har en ekstraordinær karakter og alvor, kan ikke retten se at det er godtgjort konkrete holdepunkter for at lukkede dører er påkrevd, jf. domstoloven § 125 første ledd c). Borgarting lagmannsretts kjennelse 31.10.11 (LB-2011-159099) vedrørende innsyn i straffesaksdokumentene i saken er etter rettens syn ikke avgjørende. Slik saken er opplyst, framstår det bare som en teoretisk mulighet at siktede vil kommunisere med mulige medvirkere på en måte som vil skade etterforskningen.

Retten finner det ikke sannsynliggjort at de spørsmål som skal behandles i fengslingsmøtet vil gjøre det nødvendig for påtalemyndigheten å gi opplysninger som vil kunne skade etterforskningen dersom det blir gjort kjent for eventuelle medhjelpere. Som påpekt av siktedes forsvarere, kan for øvrig frykten for siktedes kommunikasjon med eventuelle medhjelpere skje ved signaler gjennom media. Retten viser til at påtalemyndigheten bare har begjært delvis lukkede dører. Pressen, fornærmede og etterlatte vil ha adgang til rettsmøtet, jf. domstoloven § 127.

Slutning:

Rettsmøte berammet til 14.11.11 for behandling av politiets begjæring om fortsatt fengsling av A holdes for åpne dører, jf. domstoloven § 124.